

jiste, navada enoličnega življenja, zlasti zavoljo prevelike daljave od družih narodov itd. Pomislimo le živež, obleko in stanovišča tistih divjakov, kateri se še zdaj v mnogih neobdelanih deželah nahajajo. Kako sirovo je vse pri njih! Pomislimo pa mnoge reči, ktere služijo Evropejcem za živež, obleko, prebivanje, razveseljevanje itd. Kako mnogo-verstne, kako ugodne, kako lepe so té! Se vé, da živimo mi Evropejci tudi v kaj umetno osnovanih državah, zamorci in Hotentoti pa v svobodni divjosti. Pa vendar so bili časi, da so bili narodi, kateri stojé zdaj na najvišji stopnji izobraženja, unim divjakom v neumnosti in nevednosti podobni. Sej so ti izobraženi narodi še pred 200 leti v copernice verovali in, Bogu bodi potoženo! marsikje še danes verujejo. Sej pred 450 leti še bukev niso iméli. Sej pred 1000 leti še ni bilo povsod mest in vasí, kakor jih je zdaj!

VI.

Da je bilo pa že v starodavnih časih narodov, kateri so uméli pridelke matere zemlje izverstno rabiti in požlahnovati, kateri so iméli sploh že mnogo znanost, to se mora pač zlasti kakovosti njihne dežele pripisovati. Tako je v Indii zemlja sila rodovitna in bogata obrodov vsake verste, kakor n. pr. kožuhovine, bombaževine, rastlin za barve, dišav, žlanih in nežlanih rudni, žlanih kamničev, biserov itd. Tako je zidarstvo v Indii že zgodaj visoko stopnjo dospélo. Že v starodavnosti so imeli tu krasnih umetnijskih izdelkov, dragocenih olepsij itd.

Enako so se stari Egipčani z veličanskimi zidarijami obnašali, kakor tudi v zemljomerstvu, zvezdoznanstvu in zdravilstvu. Z iznajdbami in obertnijami so še posebno Feničani sloveli, in med družimi se pripisuje njim iznajdba stekla in barvanja. Umeli so tudi tkati, lepoticje in lišparije, zlatenine, srebernine in blago iz kositarja, slonokosti, goravca (Bernstein) itd. izdelovati. Tudi izverstni mornarji so bili. Tudi Babilončanje so bili umni tkavci. Izdelovali so dragoceno svilinino, vsaktere lepoticje in lišparije, pečatne perstane, lepo dišeče vode in mazila. Kaldejci so bili izurjeni zvezdogledi, malarji itd. (Dal. sl.)

Odperto pismo

o zadevah lepoznankega časnika.

Mnogokrat ljube „Novice“ preblago željo naznanujejo, da bi se kde beletrističen (lepoznanek) list rodil, pa vse ostane tiho in brez vspeha, ravno ko da bi se bob v steno metal! Vredništvo „Novic“, gosp. Matija Majar in gosp. Žavčanin so vže govorili o tej reči in še več drugih slavni mož je to željo razodelo. Govori in piše se, se vé da lahko o tem, pa poprijeti se te reči si le nikdo ne upa! Tudi smo vže v „Slov. Prij.“ odperto pisemce gosp. dr. Razlaga čitali nekaj jednakega našim željam, al tudi na ono se nihče ni oglasil. Že samo na tihem se zdihuje in beseduje od beletrističnika, pa blaga želja se vendar ne spremeni v djanje. Tu veljá začeti, in, kakor je Bog v nebesih, bode početje dobro šlo od rok. „Nisam Bog ni prerok — ma če to tako biti!“ Naše drage „Novice“ ne morejo vsega tiskati, kajti njih namen in pravilo ni samo za slovstvo.

Rekel bode morebiti kdo, kaj to berbram, to je vže tako znano; al namen teh verstic je le, še jedenkrat to važno reč sprožiti. Veste kaj! Ali bi se ne dala rajna „Bčela“ iz temnega groba v nekoliko drugej obliki zopet obuditi in oživiti? Jeli bi se ne podstopil sopet častiti gosp. Anton Janežič vredništva? Založnika (morebiti g. Leona v Celovcu) bode vže mili Bog dal, za pisatelje pa skerbeti ni treba. Od začetka bode se vé da težko delo, ker vsak začetek je težak, in pomanjkovalo bode morebiti dnarja, — pa s časom, kaj veljá, da bode? Oh, ko bi se pač kaka blaga duša našla in vsaj nekaj za ta namen darovala! Beletrističnik naj bi od kraja samo dvakrat na mesec izhajal, vselej na celej poli in naj bi se mu pridevala „literarna do-

klada, koja bi donášala oznanila in pretrese novih slovan-skih knjig in druge mične literarne drobtine. Pozneje pa bi list znal vsak teden izhajati. Naj bi se pa tudi nekaj sestavkov v cirilici po nasvetu gosp. M. Majara tiskalo. Prav izverstnemu pisatelju naj bi se platilo vsaj nekaj za polo dobre robe. Tako bi tudi mični in izverstni zabavni spisi se rodili! Naj pa bi tudi pervincom bilo pripušeno se vaditi in poskušati. Cena lista naj bi na leto ne hodila čez 3 fl. sr. Če vže častiti gosp. Janežič ne more za veslo poprijeti, naj bi se vsaj kdo drug tega lotil; saj jih imamo, hvala Bogu, precej za to pripravnih mož! Le začnite, bode se vže dalo!

To so moje nježne misli; ako kdo boljše ima, naj jih pa oznani. Prosim gosp. Janežiča, naj po „Novicah“ svoje mnenje razodenejo. Menda bodo večidel mojih misel. Bog daj, da bi tudi ta moj glas ne bil le „vanum desiderium“ in da bi o novem letu se vže veselili „Bčelnega vstajenja“.

V Velenjskem gradu mesca avgusta 1857.

Vijanski Janko.

Potni listi.

III.

Preljubi moj!

Iz solčavskih planin.

Glej me med visokimi planinami — v slovenski Švajci. Ko stopim v to prijetno dolino, mi pridejo Jean Paulove besede na misel: „In diesen Gegenden ist alles still, wie in erhabenen Menschen“. Potoval sem skoz prijetno savinsko dolino in sicer skoz vesí: Levec, Pletrovšče v Žavec.

V Pletrovščah je prekrasna cerkev D. M. lepo okinčana in ima narimenitniše orgle na Slovenskem. Pridi enkrat sem v to cerkvo in nadahnila Te bode goreča pobožnost; pozabil bodeš muke in težave sveta.

V Žavci najdeš, kar bi si ne bil mislil, že dosti „comforta“. Žavčani imajo kavarnico, biljard, igrajo celó v časih nemšk teater, čeravno so čisti Slovenci. Tako pohlevna slovensčina še zmiraj ne smé pri oni mizi jesti, pri kateri košata nemščina. Vendar tudi v Žavci ima slovensčina svoje verle prijatelje.

Ti veš, ljubček moj, da „tourist“ poveršno piše, in se ne spuša v globoke pretresovanja učenih reči, ali vendar, ker je starinoslovje moja nesrečna „pasion“, naj ti priobčim, da sem na severni strani farne žavske cerkve vidil kamnato žensko podobo prav koštravo in kerkasto.

Iz Žavca se pride k sv. Petru. Tu sem Ti našel Tebi dobro znanega sošolca, kateri je po doveršenih juridiških študijah domú šel, in sadaj sluje daleč okrog za narizverstnejšega — kuharja. „De gustibus non est disputandum“ — al veruj mi, v nobenem hotelu parižkem ne bodeš tako dobro obedoval, kakor pri „Saulu“ šenpeterskem.

V Mozirji sem našel verlega prijatelja najnega sošolca farmeštra Ignacija Orožena, spisatelja celjske kronike, in v njegovi družbi in v družbi njegovih bratov sem se podal v Solčavo.

Prekrasna je gornjosavinska dolina. Na prijetnem griču stoji lepi frančiškanski samostan Nazaret. Na desni strani Rečica, v kateri je dosti let živel znani slovenski pevec farm. Lipold. Njegov vnuk v Mozirji ima debel rokopis Lipoldovih pesem. Prebral sem nekoliko listov, in veruj mi, marsiktera bi zaslužila pogledati beli svet. Naj Lipoldovim pesmam služijo „Novice“ in „Drobtinice“ za oglasnice! Veje v teh pesmah zdrav duh in večidel imajo značaj, da ga prav poznamljam z nemško besedo „naturwüchsig“. Nekterim ne manjka tudi estetične vrednosti.

Ker so moje noge preslabe za visoke planine bile, se nisem podal na oestro Desko in stermoglado Ojstrico, ampak sem pustil to veselje svojim spremljevalcem.

Do Lubna smo se peljali. Lubno stoji med samimi lubi (bregi); odtod ime; je lep pa tudi drag terg. Plačati sem mogel za eno posterv toliko, kolikor v Beču v Mača-